

Özel Gereksinimli Bireyler için Haklar ve Hizmetler

Özel Gereksinimli Bireylerin Sahip Oldukları Haklar ve Aldıkları Hizmetler

- **Bakım Hizmetleri**
- **Eğitim Hizmetleri**
- **Bilgilendirme ve Bilinçlendirme Hizmetleri**
- **Erişilebilirlik ve Ulaşılabilirlik Hizmetleri**
- **İstihdam Hizmetleri**
- **Sağlık ve Sosyal Güvenlik Hizmetleri**
- **Mali Kolaylık Hizmetleri**
- **Sosyal Hayata İlişkin Hizmetler**

- Ülkemizde özel gereksinimli bireylerin kendilerine sunulan hizmetlerden yararlanabilmeleri için engelli sağlık kurulu raporu şartı aranmaktadır

Bakım Hizmetleri

- Ülkemizde engellilerin toplum içinde bağımsız yaşayabilmeleri için **gerekli bakım ve rehabilitasyonların** yapılması Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Sosyal Hizmetler Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde belirtilmektedir.
- Gereksinim duyan bireylerin bakım hizmetleri, geçici ya da sürekli olarak, evlerinde ya da özel bakım merkezleri ve resmi kurum/kuruluşlar aracılığıyla verilmekte;
- ağır bakım gerektirenlerin evde bakımının sağlanması için **bakım parası** ödenmektedir.

Eğitim Hizmetleri

- Milli Eđitimin Temel Kanunu,
- Özürlüleri ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
  - özel gereksinimli bireylerin gerekli uyarlamalarla bütünleştirilmiş ortamlarda **akranlarıyla eşit eğitim** alması sağlanır.
  - Özel gereksinimli bireylerin, eğitsel değerlendirme ve tanılması Rehberlik Araştırma Merkezleri'nde (RAM) uzman kişiler ve ailenin yer aldığı özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılır ve eğitim planlanır.
  - *Ülkemizde özel gereksinimli bireylerin %54'ü kaynaştırma sınıflarında eğitim almakta, %42'si okuma-yazma bilmemektedir.*
  - Bkz. TÜİK 2002 ve 2010 araştırmaları

Bilgilendirme ve Bilinçlendirme Hizmetleri

- Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme
- özel gereksinimli bireylerin ve ailelerinin yasal haklarına ilişkin ailelere ve topluma bilgilendirme çalışmaları (eğitim, seminerler, konferans, vb.) ve bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmelidir.
- Ülkemizde verilen hizmetler kapsamında büyükşehir belediyelerinde Özürlü Hizmet Birimleri, Kent Konseyi Engelliler Meclisi, üniversitelerde de Engelsiz Üniversite Birimleri bu konuda çalışmalar yürütmektedir.

- Alo 183 çağrı merkezi ile özel gereksinimli bireylere yönelik hizmetler hakkında bilgilendirme ve yönlendirme yapılmaktadır.
- ASPB'de bilgilendirme ve danışmanlık çalışmaları yapmakta, bazı belediyeler tarafından da bu bireyler ve haklarıyla ilgili bilgilendirme kitapçıkları paylaşılmaktadır.
-
- Ayrıca bazı kamu spotlarında, çizgi film ve diğer filmlerde engellilere yönelik farkındalık çalışmaları yapılmaktadır.

Erişilebilirlik ve Ulaşılabilirlik Hizmetleri

- Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme
- Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Evrensel Hizmet Kanunu
- Erişilebilirlik Denetleme ve İzleme Yönetmeliği
- Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
- özel gereksinimli bireylerin, yaşamın tüm alanlarındaki hak ve hizmetlere bağımsız olarak ulaşabilmeleri sağlanmalıdır.

- fiziksel çevre, kamuya açık yapı ve kurumlar (okul, hastane, yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları, sinema salonu, vs.), özel ve kamu toplu taşıma araçları, özel gereksinimli bireylerin erişebilirliğine ve kullanımına uygun olmalıdır.
- Bunun için gerekli uyarlamalar (örneğin, engelli rampaları, asansörler, kapılar, park yerleri, kaldırımlar, yaya geçitleri) yapılmalı ve bu bireylere ücretsiz veya indirimli taşıma hizmetleri verilmelidir.

- bilgiye erişilebilirlik için özel gereksinimli bireylerin bilgi ve iletişim teknolojilerine ve sistemlerine erişimi sağlanmalıdır.
- Kamudaki tüm kurum ve kuruluşların internet siteleri herkes tarafından erişilebilir olmalıdır.
- Gerekli durumlarda rehberler, Braille alfabesi ve anlaşılması kolay nitelik taşıyan işaretlemelerin kullanımı, okuyucular ve profesyonel işaret dili tercümanları gibi çeşitli yardım ve araçlar sağlanmalıdır.

- Ülkemizde özel gereksinimli bireyler için şehir içi ulaşım araçlarının hepsi (otobüs, metro, tren, deniz taşıtları) ücretsizdir.
- Şehirler arası tren ve deniz seferleri ücretsiz,
- otobüslerde en az %30, trenlerde %20 indirim, uçak seyahatlerinde iç hatlarda %20, dış hatlarda ise %40 indirim uygulanmaktadır.

- Cep telefonlarında indirimli konuşma tarifeleri, internet hizmetlerinde %25-50 indirim uygulanmakta;
- milli parklara, müze ve ören yerleri, devlet tiyatroları, devlet opera ve balesine ücretsiz giriş sağlanmaktadır.
- Her belediye engellilerin su faturasında en az %30 oranında indirim uygulanmaktadır.

